

Pravda jako „shoda“ - problémy

Nesprávné pojetí pravdy jako shody se skutečností má mimo jiné tu základní vadu, že předpokládá určitý ontologický status každé poznávané skutečnosti, totiž že taková skutečnost jest, čím jest, eventuelně že je „totožná sama se sebou“, že je tím, čím je, bez ohledu na okolnosti, na širší kontext, tj. na ostatní skutečnosti – nebo také, že je „nějak o sobě“. Ono rozlišení na to, jak nějaká skutečnost je „o sobě“ a jak je „pro nás“ (provedené s velkou důkladností u Kanta), má tu základní vadu, že zásadně platí o skutečnosti, že není a nemůže být „o sobě“, nýbrž – pomineme-li skutečnosti virtuální – že každá skutečnost je spjata nesčetnými vztahy a souvislostmi s jinými skutečnostmi. To pak znamená především to, že každá skutečnost je vždycky také něčím pro tyto jiné skutečnosti, a to bez ohledu na to, zda a jak je „pro nás“. Přesněji, že ono „pro nás“ musíme brát vážně pro všechny další skutečnosti, tedy především také „pro ně“ všechny. Jaký je konkrétní závěr z tohoto rozpoznání? Na prvním místě platí, že žádnou skutečnost nemůžeme brát prostě jen tak, jak jest, ale vždycky pouze v nějak ohraničeném, proti „skutečnosti“ omezeném rozsahu, tj. tak, že na některé tzv. „detaily“ vůbec nemyslíme, že od nich „abstrahujeme“, že ony údajné „detaily“ resp. nepřesnosti nebo i skrytosti v našem poznání necháváme bez povšimnutí, jako by na nich nezáleželo. Pravdu samu však na pouhé naše „pravdivé“ poznatky či vědomosti nemůžeme nikdy redukovat. A to ovšem především proto, že mezi ony souvislosti či vztahy náleží také to, v jakém vztahu jsou k tomu, o čem máme za to, že „není“, tj. co není součástí ani složkou všech těch skutečností, které jsou a které dokonce by mohly být poznány (kdyby jich nebylo tolik) a kdybychom se s nimi přesto pokoušeli nějak počítat. A to proto, že sama pravda – v našem pojetí – nenáleží mezi ně, nýbrž tak, jako se ve světle pravdy nějak ukazují (jeví) všechny skutečnosti, i ty nejméně zřetelné, tak se ukazuje v jejím světle i to naše vědění a poznání.

(Písek, 160417-1.)